

FOLIA
URALICA
DEBRECENIENSIA
1.

Debrecen
1989

A DEBRECENI KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM
FINNUGOR NYELVTUDOMÁNYI TANSZÉKÉNEK
KIADVÁNYA

Szerkesztette:

Keresztes László és Kiss Antal

ISSN 0239-1953

©Keresztes László & Kiss Antal, 1989

Ismertetések, bírálatok

Pápay József osztják hagyatéka (Próbafüzet)

Közzéteszi Vértés Edit. Bibliotheca Pápayensis I. Debrecen 1988. 85 l.

A próbafüzet a Nadym-folyó melléki nép énekét tartalmazza. Az ének az osztják népi epika hősenek-kategóriájába tartozik. A nemzetség lakóhelyének, a tájnak, a folyónak, a településeknek és népének bemutatásával kezdődik. A bemutatást az obi-ugor népköltészet szabályai szerint a fő fejedelemlhős bálványa végzi felsorolva a kisebb nemzetségcsoportok vezetőit, vér szerinti testvéreit is. A bemutatás után a hős nősülési vágyát és szándékát ecseteli, majd számba veszi a lehetőségeket és esélyeket. Összegyűlik a nemzetség, hogy násznéppé alakulva elinduljon lánykérőbe, amely végülis a fejedelemlhős kikoszarozásával végződik.

Az egyszerű történetet egy északi osztják adatközlő az osztják népköltészet tartalmi és formai készletének egész arzenálját felvonultatva, 637 soros hősenekké duzzasztva mondta el Pápaynak 1898–99-es gyűjtőútja során. Pápay útja köztudottan Reguly gyűjtésének megfejtése céljából szerveződött, emellett azonban jelentős új anyag feljegyzése is sikerült a kitűnő tudósnak. A próbafüzet előszava (magyar mellett németül, angolul és oroszul is) tájékoztatja az olvasót az osztják szöveganyag sorsáról. Pápay József északi osztják medveénekeit Fazekas Jenő, négy terjedelmes hősenekét pedig Erdélyi István jelentette meg. A hagyatéka többi igen értékes anyagának közzététele a magyar tudomány nagy adóssága. Ennek törlesztésére Vértés Edit vállalkozott. A kivitelezés mikéntjére ad választ a próbafüzet. Pápaynak még sikerült letisztáznia szövegeit: az osztják énekeket és magyar fordításukat szép kézírásával vonalas füzetekbe írta ceruzával. Ez ma még 55 év múltán is olvasható, fennáll azonban a veszély hogy a kézirat állaga gyorsan elromlik. A leggyorsabb és leggazdaságosabb kiadási formát a kis próbafüzet jól reprezentálja. A ma még elég jól olvasható kézírás fotoprint eljárással van közzétéve. Pápay nagy gondot fordított az osztják szöveg írására, ez igen jól olvasható, de a magyarul tudó szakember, főleg ha jó a szeme, el tudja olvasni a mellette található magyar fordítást is. Hála a jelenlegi magas színvonalú technikának, a betűk kontúrja élesebb, mint a ceruzával írt — egyre halványuló — eredetié. Mindössze néhány olyan oldal van a kiadványban (a 341. és a 345. lap magyar szövege, továbbá a 325., a 328. és a 348. oldal osztják anyaga), amely objektív okok miatt gyengébb minőségű.

A Pápay-szöveghagyaték ily módon négy 400–500 oldalas kötetben viszonylag gyorsan, s főleg pontosan kiadható volna. Később elkészülne a szövegek párhuzamos német (esetleg angol és orosz) fordítása, valamint kb. két olyan kötet is, amely a Pápay által tisztázott változatot és a debreceni Református Kollégium könyvtárában található eredeti helyszíni följegyzések közötti kritikai egybevetést és magyarázatokat tartalmazná. A Vértés Edit által kiadott próbafüzet bizonyítja, hogy a vállalkozás e formájában kivitelezhető.

A próbafüzetet ifj. Eck Imre Gábor grafikái díszítik, amelyeket eredeti osztják népi motívumok felhasználásával készített. Az ízléses kötetecske a debreceni KLTE Reprógráfiai Osztályának gondos, jó minőségű munkáját is dicséri.

Jubilánsunknak, Vértés Edit professzornak nagyszabású tervéhez jó egészséget, töretlen munkakedvet, s nem utolsó sorban megfelelő anyagi források fellelését is kívánjuk.

Keresztes László